

Передплата

на «РУСЛАНА» вносити:

в Австрії:

на цілий рік 20 кор.
на пів року 10 кор.
на чверть року 5 кор.
на місяць 1-7/10 кор.

За границею:

на цілий рік 16 рублів
або 36 франків
на пів року 8 рублів
або 18 франків
Щодняове число по 16 сот.

РУСЛАН

«Виреш ми очі і душу ми вивеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о 5^{1/2} год пополудні.

Реданція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровського (Хорунщини). Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациі неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні доносеня по 30 с. від стрічки.

Володислав Федорович

членом палати вельмож.

(+) Між іменованими досмертно двадцять семи членами палати вельмож, заслуженими около церкви, держави, науки і штуки, покликано також Володислава Федоровича, властителя Вікна, Товстого, Шляхтинця і Черниховець. Є се перший випадок, що правительство предложило до іменованя членом палати вельмож також одного Русина, який положив чималі заслуги около нашого національно-просвітнього і культурного розвитку (доси засідав лише митрополит Галицької Русі з титулу свого достоїнства в палаті вельмож).

Володислав Федорович, є сином пок. Івана, автора патріотичної рускої пісні про нашу бувальщину, якою після композиції Вахнянина все на руских концертах пориває до горячого одушевленя наш незрівняний співак Мишуга. На вихованє і образованє Володислава Федоровича мав чималый вплив пок. директор Василь Ільницький, опісля побирав він образованє в Терезіанум. На політичній полі виступав мало (короткий чав був послом в раді державній з Жолківщини і сам опісля усунув ся). За те всю бачність звернув на просвітну і культурну ниву. В «Правді» оповістив розвідку з філософії, писав де-що також польською і німецькою мовою, був кілька літ головою «Просвіти» і положив значним даром 14.000 зр. кріпкі підвалини до її розвитку (коли в соймі Поляновский накинув ся на просвітні книжочки). У Вікні оснував килимарску, а в Товстім гончарску школу і великі заслуги положив коло збереженя руского промыслу від запропащеня. Вистава етнографічна устроена в Тернополі 1887. р. в честь архикнязя Рудольфа, яка представила архикнязеві Галицьку Русь так поглядно, була єго ділом, а цінною памятною з сеї вистави остане альбом фотографічний, що находить ся і в товаристві «Просвіта».

Федорович брав також живу участь і з нагоди засновин єпископства в Станиславові в депутації до Риму і Відня. Виступивши з сільського затишку знов за нове становище політичне, віддасть Володислав Федорович рускому народови своїми способностями неперечно великі услуги і задля того з щирою радостью витаємо єго покликанє до палати вельмож, яке повело ся осягнути руским послам мимо трудностей, роблених зі сторони польської шляхти.

Маятність Володислава Федоровича обнимає шість місцевостей, а властиво ключів. В скалатській повіті положені: містечко Товсте з фільварками Дубина, Клекотів, Кут і Перекалець та Вікно, де находить ся замок, як постійна резиденція властителя і головна управа дїбр; в збаражській повіті лежать: Княжина і Залісне, Чернихівці і Верняки, а в тернопільській повіті Лозова і Шляхтинці, де над річкою Гніздечною

находить ся другий замок в чудовім парку і становить літню резиденцію. Вартість сего маєтку вносить кілька мільонів.

Володислав Федорович завів взірцеву адміністрацію маєтку, так що она є школою для молодих агрономів та найліпшим приміром і заохотою для колючного сільського населеня. Крім сего оснував чотири промислові школи, а іменю в містечку Товстім керамічний взірцевий варштат, який визискає і ушляхотнює способності тамошнього гончарства. Так само в Товстім оснував він єще школу для шителмахівства та ковальства, а в Вікні славно звісну школу килимарства. Вироби килимів в Вікні здобули собі сьвітову марку завдяки оригінальності своїх взорів, яких зачерпують з надзвичайно багатой збірки старинних килимів в тамошнім замку, як і задля перворядного материялу і знаменитого викінченя.

При своїм вповні независимім становищу і сьвітлим материяльних відносинах, Володислав Федорович, як сказано, не брав визначнійшої участі в політичнім житю та не гонив за лаврами широкой популярности. Мимо того брав участь в різних виставах, анкетах та комісіях, чи то як їх провідник, чи член, коли при них розходило ся о двигненє рільництва та промыслу. Також до численних почесних депутатій належає він, як се було майже неминулим при тім значіню та почеси, якої завживає Володислав Федорович в цілій Тернопільщині.

Єго житє, повне невсипущої, муравлиної праці, зазначило ся особливо упорядкованєм всего, що дотичить родини і маєтку Федоровичів. Тож бібліотека і архів в Вікні є одним з найбогатших приватних зборів в краю. Крім причинків до історії родини, є там багато памяток нашої давнини з подільських курганів та могил, розкопаных почасті самим Федоровичем, та єго власним коштом, почасті запрошеними вченими археологами, між якими проф. Шараневич і о. Петрушевич та Антонович з Київа бували частими гістьми в Вікні.

Народне шкільництво в перемискій єпархії

в р. 1848. і 1849.

(Дальше).

В других школах введено науку рускої мови ще пізнійше, а в декотрих цілком не учено. Тим можемо собі пояснити наріканя надзирателів шкільних повітових, що діти грецького обряду не побираючи науки релігії від своїх душпастирів і не вивчючи ся навіть руского читаня, відчужують ся через школу.

Коли приглянемо ся введеному плянови наук в чотирикласовій школі міській, запримітити мусимо, що в трех перших літах науки переважну часть часу зуживано на вивченє читаня і писаня по німецьки і по польски, граматики німецької і польської, розуміня німецької мови, поправного писаня, а в третій доперва класі вимагали більше розуміня читаних уступів і опо-

віданя, тож сьміло можемо сказати, що давнійша школа міська не мала на оці вихованя, але стреміла до сего, аби ученики виучились добре читати, правил граматичних і поправно, особливо за диктатом писати, та дбала о гарне письмо і на се зуживала много часу.

Сі три класі, а радше з елементарною разом чотири, відповідали нинішній чотирикласовій школі міській і по укінченю сих клас могли ученики переходити до гімназії.

Два літа четвертої класи мали напрям практичний, щось ніби низші школи реальні або виділові а то тим більше, що обсажені були особно відповідно до вимогів кваліфікованими учителями. З пляну сеї класи можемо бачити, як узглядняли предмети практичні, потрібні промысловцям і ремісникам, а ще лучше се зрозуміємо, коли приглянемо ся вимогам, які ставляли до учителів сих клас при конкурсних іспитах.

В тих часах не було примусу шкільного, тож цікаво є приглянутя ся, в яким віці ходили ученики до школи? В елементарній класі були в віці 7—10 літ, в I кл. 8—12, в II кл. 9—13—15, в III кл. 10—15, в IV кл. 1. рік науки 10—15 а в IV кл. 2. рік науки 12—19 літ.

До шкіл головних в літах 46—47—48 і 49, ходило дуже маленьке число жидів, пр. в 46 р. було в перемискій школі всего 10 жидів, в Дрогобичи 9, в Самборі 4. То число удержуєсь і в слідуючих літах, з чого бачимо, що тодішні школи мали чисто католицький характер.

Зате є великий відносно наплив замісцевих учеників до шкіл головних. Вовьмім яво примір Дрогобич в 1846. році.

На 168 учеників місцевих було 92 замісцевих. Подібні відносини заходять і в других школах.

Як мало учеників з поміж обовязаних ходило на науку, маємо знов примір в Дрогобичи, де на 630 обовязаних, ходить 168, тож четверта часть.

Приглянемо ся, як розпадались ученики після обряду. (Беремо дати з 1845. року).

Перемиськ	I кл.	122	уч.	гр.-к.	33.	р.-к.	86.	ж.	3
	II	100	"	"	29	"	67	"	4
	III	150	"	"	49	"	98	"	3
	1. рік IV	22	"	"	2	"	20	"	—
	2. " IV	10	"	"	2	"	20	"	—

Дрогобич:

Елемент.	71	уч.	гр.-к.	26.	р.-к.	42.	ж.	2.	ев.	1
	I кл.	92	"	"	47	"	51	"	3	1
	II	64	"	"	27	"	33	"	1	3
	III	42	"	"	17	"	22	"	2	1

Самбір:

Елемент.	65	"	"	21	"	44	"	1	"	—
	I кл.	80	"	"	20	"	57	"	2	1
	II	84	"	"	30	"	54	"	—	—
	III	109	"	"	40	"	68	"	1	1

Переглядаючи місце уродженя, бачимо, що місцеве населенє користало заледви в четвертій части з місцевої школи, а головного контінгенту доставляли більше сьвідомі одиниці, місцева і замісцева інтелігенція як урядники і сьвященники, також подибуємо відносно значне число сивів селян.

Замітна є IV класа, до котрої ходили ученики, що мали ся посвятити практичним заводам, мала дуже малу фреквенцію, що бачимо наглядно з каталогів клясифікаційних школи в Перемисли, а по 47 році в Самборі, а також справозданє латинської консисторії в Перемис-

шли при креованю в Самборі IV класи замічує, що класа та ввюда, де є в місті гімназія, числить мало учеників.

При отвореню 4-ої класи старала ся власть шкільна о заосмотрене школи в потрібні прилади, як взірці і моделі рисункові, прилади фізикальні, збірки мінералів, ростиц, мапи і т. и.

Збірки, призначені до узмисловленя науки, були з кожного ділу точно означені. Пропозицію з докладним вичисленем предметів і поданою ціною переслала дирекція школи до консисторії а та через намісництво до комісії шкільної в Відні. З Відня присилано збірки тою самою дорогою.

Читаючи, точно зладжені списи приладів, бачимо, що власть шкільна дбала о практичний напрям веденя науки.

Порівнюючи план науки давнійшої четвертої класи з пляном наших нинішних шкіл виділових бачимо, що вимоги в класі 4-ій з рахунків і геометрії були значно більші, чим в нинішних школах виділових і мали напрям практичний на увазі. З фізики, механіки, будівництва і рисунків рівнож більше вимагали, а що наука мала напрям практичний, тож ученики виходили добре підготовані до заводів практичних, наколи би тільки були ся їм віддавали. Зрозуміємо, як важний був устрій сих шкіл для промислових, західних країв Австрії і чому перетворені з них школи 4-класові виділові в Чехах і других краях Австрії мали подостатком учеників і розвинули ся. У нас шкіл таких було мало, відразу мали они мало учеників задля браку промислу, тож задля браку промислу і духа до него, хотяй як були практичні, не могли розвинути ся в міру, як заводжено школи середні. Ще школи виділові в тих містах, де була давнійша четверта класа, мали на разі досить учеників, в тих-же містах, де зовсім попередно таких шкіл не було, не найшли попередя у населеня невідготованого і нерозуміючого хісна з практичної науки шкільної.

Наука в школах головних розпадала ся як і тепер на два курси з сею різницею, що крім класифікації учеників кінчила ся в кождім півроці іспитом. При кінци першого курсу в місяци лютом, однак не в всіх школах в однім точно означенім часі, відбував ся іспит під проводом надзирателя шкільного і при участі місцевих достойників. На іспит приготовляла ся школа завдалегідь, виповляла точно каталоги класифікаційні, табелі, в котрих виказувано, хто з учителів чого учив і кілька годин тижнево, взятий материал науковий після сторін підручників, поіменний випис преміянтів і других учеників, що поступили в науках. Каталоги, зложені з великою стараннєстю і докладністю пересилано по іспиті з справозданем і увагами предсідателя іспиту до консисторії, яко зверхної власти шкільної. На оба курси призначені були премії для відличних учеників, а премії сі се переважно молитвенники в німецькій мові і популярні книжочки рівнож в німецькій мові, присилані з головної комісії в Відні.

Каталоги і всі справозданя писані були в німецькій мові з виїмком дрогобицької школи з року 1848. за один курс, що зладжені суть по польски.

(Дальше буде).

Хліборобський страйк в державній раді.

Промова пос. Дашиньского.

(Конець).

Аристократи „польскі“ розносять славу польского імени.

Вкінци запитаю панів: звідки сей вереск? Що в тім дивного, коли кажу, що шляхотчина є нещастєм краю? Чи се щось таке нечуване, коли пр. каже ся, що єзуїти зруйнували Іспанію? Всі се знають, лише єзуїти не хотять признати сего. Чи се щось таке нечуване, коли твердить ся, що московський деспотизм знищив добробут і публично житє в цілій Росії? І щож такого страшного в моїх словах: „Latifundia perdidere Galiciam“ (двірські обшари знищили Галичину)? Прецінь се можна доказати, а панове не потребуєте зараз шаліти, коли ударю на шляхтичів. Але що я се вчинив, тому стрітив

мене заміт найтяжший, заміт, що я не є Поляком! П. Гневош говорив в своїй військовій „простоті“ (сьміх) про „двох панів...“ (пос. Гневош: Я вам заявлю те, що я сказав). „Так, так, я маю се перед собою (сьміх) „про двох панів, які називають ся Поляками. Хотів мені дати тим до пізнаня, що я не є Поляком. Вчера навіть острійше висказав ся — але тоді був дуже збурений — і назвав мене „зрадником...“ а п. Абрагамович враз з иншими не щадил мені закидів, що пруске правительство скаже в прускім соймі: Глядіть на польску господарку в Галичині, там визискують і угнетають Русинів, а жалують ся, коли їх пригнетає ся. Се звісна зворотка в польській прасі!

Підчас того, коли я тут промовляю, знаю добре, що куплені пера в консервативних редакціях ударяють на мене, як на нечуваного зрадника польского народа. (Пос. Гневош: Нині все направили). Ах так? (Веселість). Панове! Піднесу лише одно: Покажіть мені бодай одного соціяліста, який би — не формально, але матеріяльно — сплямив честь польского народа за границею? Але я можу вам подати прізвиска, які з певністю причинили ся до силмленя нашого щиту за границею.

Такий князь Радзівілі іде на прийняте до німецького цїсаря, хотяй навіть познанські шляхтичі заявили, що не підуть до сего, котрий їх не признає. А чи думаєте, панове, що підпиране польским колом в Берліні збіжевої лихви в німецькім парламенті вчинить наше імя улюбленим за границею? А справа шулерска в жокей-клубі, а прізвиска гр. Ромава Потоцького, Йосифа Потоцького, гр. Скшиньского? Хтож се ті панове? Прецінь се „вижнни“ польского народа! Гр. Роман Потоцький се зашник цїсаря, гр. Йосиф Потоцький се міліонер, а гр. Скшиньский, се швагер Баденього (голос: Ні). О так. (Голоси: Ні, се брат его). Отже нехай буде брат шваґра, свояк. А в віденськім криміналі сидить Сарненкий і Потоцький. А хто сідів в Будапешті? Коритовский. А хто авантуровав ся в полудневій Африці? Княгиня Радзівілова.

Чи думаєте, що сі страшні суми програні не ганьблять справді нашого імени? Чи думаєте, що се нам нічого не шкодить, коли можна бачити наших людей, як всюди тратять гроші, а знає ся позитивно, що дома 50 процент населеня через цілого півроку навіть хліба не їсть? Чиж сего сьвіт не розуміє? Але се вже так є на сьвітї, що злочинець не уважає лихими свої нечесні вчинки, але осуджує їх викрите та покаране. Не нужна, не лиха господарка, не визиск є лихом, але се, що я відкриваю і ставляю на порок, се є злочин, за який маю покутувати, підчас коли ви, панове, маєте вернути до краю окружені авреолею? (Оплески).

Хтож се довів наш нарід до нещастя? Чи може соціялісти? Чи то не були найвисші, чи то не була шляхта? Чи то не князь Поніньский, що цілий сойм продав Москалям? Чи то не Щасний Потоцький, який мав коншахта з Москалями? Чи то не Браїцький, якого наша істория уважає дияволом, бо хотяй мав 900 сел, продав схід Польщі за готівку, за дукати! (Пос. Гневош: Але скільки було таких, що посвьячували ся?) То правда, але хто був міцнійший? (Пос. Сапіга щось викрикує). Ви, пане Сапіга, не повинні тут говорити надто богато... Або з новійшої історії... Князь Сапіга знов мені перебиває. Чи маю зачати про істория з банком? Чи маю вам пригадати вашого улюбленого, звичайного злодія Мархвіцького? Думаю, що ви повинні, пане, так довго сидіти тихо, доки на сих істориях не поросте трава. (Оклик). Ван батько дав слово чести, що ані один гульден не проваде нікому (оклик), а як довго мусіли процесувати ся, закам віддано сі гульдени? (Слухайте! Слухайте! — живі оклики).

А тепер прошу дозволити мені, перейти до новійших часів. Хтож се в західних провінціях Австрії збезчестив польске імя? Хто зганьбив парламент введенем поліції? (Справедливо!). Се був Абрагамович, який нас як президент палати знеслави. А що друге було, що нам не приспорить слави? Се була істория контракту Баденього з часописею Reichswehr, то була поліція, яку Бадені лично, як жолдак, впровадив до парламенту. А хотяй гр. Дідушицкий ще завжди не може поняти, що має окровавлені ру-

ки, то мушу єму сказати, що вісти про наші вибори страшно шкодять нашому людови. А сі вибори вели ся під личною відвічальністю найперше гр. Дідушицкого, а відтак князя Любомирского, який ще до тепер не очистив ся з закидів, підвєсєних в галицькій прасі що-до заряду Оссолінеум.

Чи панове думаєте дальше, що поступок висшого краєвого суду у Львові в справі посла Лупу не шкодить нашій справедливости? Чи ми сего потребували, чи польский нарід потребував сеї слави, що его судиї допчуть закони? А щож се знов має значити, коли прокуратор в Коломиї каже прямо, що інтерпеляция є лише через якийсь час нетикальною (сьміх), потім сю інтерпеляцию конфіскує, а суд конфіскату потверджує (слухайте! слухайте!). Чи се на хвалу нашого народа? Чи се все зробили соціялісти, якісь радикали, чи опозиция? Не будьмо-ж наївними, не думаймо, що потрафимо ошукати сьвіт! Чиж сей сьвіт не знає, яка борба лютує в нашім краю? А сеї борби не закривте, не замаскуйте! Она не устане, доки не звикне нужна.

Чорножовті Поляки.

А тепер питаю ся: хто шкодить краєви? Чи ми, що боронимо слабших, що бажаємо для люду свободи, хліба, знаня, чи може ті, що хорують в прасі на маїню великости, а ласяє ся тут на дворі, на всіх дворах? В галицькій прасі ви страшно патріотичні, але у Відні ви чорножовті аж до шніку і костий, а ви, пане Гневош, цілу свою силу і славу бачите в тім, що часто ходите до цїсаря. (Пос. Гневош: Так, я є чорножовтий!) А бачите! Коли ви денунциюєте хлопів і цілий нарід як анархістів, то тоді не обиджаєте чести сего народа. Але коли ми наводимо цифри і дати, тоді маємо бути шкідниками?

Галицький сойм заборолом станьчиків.

Я хотів спробувати прецінь раз і дав пізнати шляхтичам, що кандидує до сойму; я кандидував два рази, у Львові і в Кракові при явнім голосованю в упривілейованій курії і оба рази ви ужили проти мене всіх ошуканьчих штучок виборчих, аби лише я не міг потрясти сумлінням мого народа з соймовой трибуни. А чи панове знаєте, що в краю я, парламентарний посол, не маю вже виборчого права до сойму, бо не плачу 32 корон податку? (Слухайте! слухайте). Коли я вам тоді немов мовчки обіщовав: Згода! не буду більше говорити про ваші бруді тут, в німецькім парламенті, лише у нас, дома, в соймі, тоді ви відповідали тим, що мене не впусстите за жадну ціну до сойму, бо мене боїте ся в соймі більше, чим тут (заперечєня) — більше, бо я мав би за собою десятки тисяч львівських робітників, бо мав цілу працюючу класу Львова по моїй стороні. І тому ви ужили всіх средств, навіть іслали адмінстратора податків на виборчого комісаря для міщан, для жидівських і християнських торговельників, щоби лише не вибрали мене. І відтявши мені всі дороги, повідаєте тепер: Мусиш мовчати і тут! Але я мушу говорити, хотяй би ви в своїх часописях перекручували мою промову і промовчували, як се від богато літ маєте в звичаю. Бо я не трачу надї, що польский люд довідає ся про те, що я тут говорив.

Консервативний професор про польску шляхту.

На мої промови кажете, що се говорить ваш суспільвий і політичний противник. Але наведу вам се, що про вас сказав ректор львівского університету, п. проф. др. Охєнковский, — з певністю більший „муж науки“, чим проф. др. Гломбінський — (сьміх) старий чоловік, який богато писав про Англію і був в Німеччині професором університету. Перед роком написав велику статью в станьчиківскім „Przegląd-i polsk.“, де виразно заявив, що інтереси шляхотскої класи не є ідентичні з інтересами народа, що виключний розвій сих інтересів був би шкідливий для народа. І сей учений пан дальше заявляє: Хотяй хлопи є ще неосьвічені, то однак треба оперти народну політику на фундаменті узгляднованя хлопских інтересів. Зілюстрував дальше тую свою ідею в сей спосіб, що польска шляхта була завжди політичною партиєю, що уміла знаменито або робити повстанє, або кланяти ся на дворах, але не уміла бути суспільною партиєю

в новочаснім зміслі сего слова. Се сказав професор др. Охенковскій. А нині прийшов час суспільного напору, час виступаючих соціальних потреб, ера, в якій має здійснити ся соціальна рівноправність і суспільна справедливість. Однак сего шляхта не потрапить зробити і тому наряд мусить сконцентрувати ся на хлопських інтересах. Чиж се не дивне, що чоловік науки розв'язує щось такого!

Закінчене.

Не маю вже багато до наведеня. Зміряю до кінця, звертаючи вашу увагу на скромність мого внесеня. Воно не хоче нічого більше, але також і не менше, як лише сего, щоби вибрано комісію, яка розслідала би сі відносини. Тимчасом п. проф. Фідлер твердить, що палата є в сих справах безсильною, що їх не потрапить перевести. Але чиж се правда? Не дальше, як перед двома літами, коли ходило о дев'ятигодинний робучий день, перевів парламент широку анкету — знаєте в кількох днях? в 48 годинах (пос. Колішер: Комісія!). А прецінь і я нічого іншого не жадаю, як комісії. Лише, що тамтота комісія мала 37 членів (пос. Колішер: 48 членів) нехай буде 48, а ся комісія має їх числоти 25. Те, що при усянім страйку було можливим проти спілки мільонерів і магнатів, бо правитель-ство хотіло щось доброго зробити для робітників, а межі буржуазією найшли ся люди, які для ямарів хотіли бути людськими — супроти руских хлопів не треба сего! — те саме мало би пнів бути неможливим?

Поважані панове! Можете навіть відкинути мое внесене, а однак я вірю, що ся чотироденна дебата не піде на марне; хочу з одної сторони просвітити хлопа, наповнити его свідомістю его полсження, а з другої сторони нехай ся дебата буде-осторогою для того слабого правитель-ства, щоби ми, як колись справді появить ся суспільна небезпечність, мали чисте сумління, що ми перестерігали завчасу і звертали увагу правитель-ства на сі прояви. В сім дусі я поставив внесене. (Живи оплески, брава і gratуляції).

Новинки.

— **Календар.** В четвер: руско-кат. Сави; рим.-кат. Граціяна. — В п'ятницю: руско-кат. *Николая Чудотворця*; рим.-кат. Немизія.

— **Борба за руский університет.** Вчора пополудни мала відбути ся іматрикуляція 21 студентів медицини і 277 студентів філософії львівського університету. Академики Поляки заармований пополуднем Slow-ом polsk-им, яке виходить о 3. год., зібрали ся хмарою на університеті в тій надії, що будуть мати нагоду фізично зазначити свої права до львівського університету. Однак укр.-руска молодіж своїм достойним поведенем не дала нагоди Полякам до галабурд і визиваючі олівки польських академиків приймала зі спокоєм. Коли по 4. год. отворено університетську авлю, по хвили заповнили єї по береги студенти, переважно Czytelniak-и. Русинів було звиш сотка і лише ті, що мали іматрикулювати ся. По кількох мінутах війшов ректор др. Охенковскій в товаристві деканів медичного і філософічного виділу д-ра Неміловича і д-ра Фінкля та університетского секретаря д-ра Віняжа. Серед глухої тишини і напруження ректор промовив по польськи до слухачів, пригадуючи їм університетські обовязки, до яких обовязують ся актом іматрикуляції і попросив д-ра Віняжа о відчитане роти присяги. В сі хвили виступив з гурту на перед акад. Чайковскуй, але заким отворив уста, аби промовити, ректор запитав его: «Як сен пан називаш?» — «Чайковскій». — «Видаялу?» — «Філософічного». — По сих словах акад. Чайковскій зложив отсю заяву:

«Ваша Магніфіценція! Во виду факту, який зайшов дня 15. с. м. при іматрикуляції, іменно, що рота присяги була заряджена тільки в одній мові — польській для цілої університетської молодіжи — українська молодіж філософічного і медичного факультету складає моїми устами таку заяву і прошене: Ваша Магніфіценція зволить зарядити відчитане роти присяги для української молодіжи в українській мові, так як в противнім случаю буде ся молодіж примушена відповідно запротестувати і зреагувати».

Заяву привтали академики Русини гучними оплесками, а Поляки псиканем. Коли в авлі настав спокій, ректор — сей сам, що рано зрозумів руску заяву правника Твердохліба — звернувся до секретаря д-ра Віняжа і спитав его «що сей пан жєлає собі». Др. Віняж сповнив місію перекладчика, а ректор др. Охенков-

скій по менторски почав навчати руску молодіж про наслідки «погвалценя» акту іматрикуляції, про що ніхто з Русинів ані не думав, а вкінці заявив, що університет є польський, тому жаданя Русинів є неумістні. По заяві ректора Русини вийшли гуртом зі салі.

Вчера вечером академічна молодіж світських факультетів зібрала ся на довірочну нараду і ухвалила між иншим, що ті студенти Русини, правничого виділу, що в понеділок іматрикулювали ся, мають на знак солідарности з неіматрикульованими зложити на університеті свої карти іматрикуляціїні. Крім того ухвалено вислати до міністерства меморіал проти безправного відчитуваня роти академічного приреченя в польській мові, замість в латинській.

Студенти богословія, які також іматрикулювали ся в понеділок, ухвалили видати протест проти переводженя акту іматрикуляції в польській мові, і заявити, що солідаризують ся з дальшим в тій справі поведенем світської молодіжи.

— **Форитоване кацапів в дух. семинарії.** В неділю дня 14. с. м. відбув ся в руско-кат. духовній семинарії у Львові ювілейний концерт в честь Св. Овця Льва XIII, на котрий були запрошені о. Глодаїнскій, др. Озаркевич, а з св. Юра лише о. мітрат Туркевич. Кацапи питомці семинарії застрайкували і ні один з них не явив ся на концерті мимо того, що сам ректор брав участь в устроюваню концерту, а ректор о. Хомишин мав вступне слово. На сю явну демонстрацію кацапів ректорат семинарії доси не звернув уваги, неначе би з нею солідаризував ся. Вносимо се з того, що ректор о. Хомишин що вечера в своїх проповідях або т. зв. розважаннях до питомців п'ятував навіть найменші дрібниці, які зайшли в семинарії з почину питомців народовців, а про сей кацапский подвиг не згадав ні словом. Чи ж наші згоди мали би бути правдиві.

— **Папский ювілей в Порохнику.** В неділю дня 21. грудня с. р. відбудуть ся заходом Читальні «Просвіти» в Порохнику в салі «Огневої сторони» вечерниці в честь 25-літнього ювілея вступленя на апост. престол Льва XIII Папи римского — з отсею програмою: 1) Вступне слово. 2) Лавровскій: «Руска дума», мужеский хор. 3) Деклямація. 4) Крейтцер: «То uroczyzty dziei». 5) Вербицкий: «Не чужого ми бажаєм», дуєт. 6) Деклямація. 7) Воробкевич: «Вечер». Гнатковскій: «Чабан; Ой у поли», мужескі хори. 8) Нижанковский: «Имя славянські». В перестанках буде грати місцева музика. — Ціни місць: І рядні крісла по 2 К, II-рядні по 1 К, дальші по 50 сот., вступ на салю по 20 сот. Початок точно о 6. год. вечером. Дохід призначений на добр. діїні ціля.

— **Свято-Николаївскі вечерниці в Порохнику** відбудуть ся для дітей для 18. грудня с. р. з такою програмою: 1) Відограз ся сценічний образок представляючий появу св. О. Николая між добрих дітей. 2) Деклямації. 3) Роздача дарунків. 4) Пієні про св. О. Николая. *О. Д. Бодревич.*

При сій нагоді скажемо кілька слів про Свято-Николаївскі вечерниці. Доси обходжено їх лише по більших містах. Перший раз стрічаємо ся нині з сими вечерницями в малім містечку, Порохнику, де до недавна руске міщанство потапало серед мазурскої повени, а лише завдяки кількох патріотичних одиниць стануло на висшій щєбли народної свідомости, як в неоднім місті у східній Галичині. Повертаючи до справи Свято-Николаївских вечерниць, думаємо, що такі вечерниці повинно ся устроювати не лише по містах і містечках, але по всіх селах. Чей не треба великих видатків, аби на дарунки для дітей купити кілька книжочок, цукорків і забавок, а кілько то радости викликало би у наших діточок, кілько милих споминів остало би у них по таким вечері. Навіть найбільшій селянин не відказав би ся від так дрібної жертви для своєї дитини. Ходить лише о те, аби хтось заняв ся такими вечерницями, як ось маємо примір в Порохнику, де в часі короткого побуту о. Данила Бодревича не лише отворено читальню «Просвіти», не лише заініційовано папский ювілей, але подбано також про «найменших».

— **Конституючі збори Товариства св. Ольги** відбудуть ся 31. грудня 1902. (в середу) о годині 11. перед полуднем в каплиці митрополичої палати у Львові з таким порядком нарад: 1) Отворене зборів, 2) вибір президії зборів, 3) вияснене статуту, 4) вибір виділу, 5) внесеня членів.

Перед зборами о годині 7½ рано того дня буде промовляти їх Високопреосвященство для прибувших пань в тій самій каплиці, — о 8. годині св. сповідь для жаданючих тойж в церкві св. Юра, а о 9. годині Служба Божа для них.

Упрашає ся о скорє зголошуванє в члени під адресою: Провізоричний Виділ Товариства св. Ольги, Львів, Ринок ч. 10. — Від провізоричного Виділу Товариства св. Ольги: *о. Д. Тяпичкевич, Стефанія Лєжогубска.*

— **Церковна організація виселенців.** Linzer Theol. Zeitschrift 1903/1 пише: До Сполучених Держав в північній Америці виселило ся до 40.000 Сирийців, особливо Маронітів з гір Лїба-

нону, приневолених до того кількарічними неврожаами і голодом в своїй вітчизні. Мароніти мають окремих свій обряд на взір грецкого; язык літургичний у них сирийскій. Для заспокоєня потреб релігійних вислав Патріарх Маронітів свого суффрагана-єпископа Каір аль лят Стефана (Kair al lat Stephan) з кількома священниками; подібно як Митрополит Шептицкий місію о. П. Філяса і о. Жолдака до Канадійских Русинів. До Русинів в Босні їздив — як звісно — сам Митрополит Шептицкий.

— **В справі церковного відділу при «Народній Торговлі»**, одержуємо від Вп. о. Д. Тяпичкевича отсе писмо до оголошеня: Подаю до відомости Пречесного Духовенства, що на мое предложєне а з уповажненя їх Високопреосвященства рішив Совет Управляючий «Народної Торговлі» утворити при «Народній Торговлі» церковний відділ (зглядно магазину) на разі для церковного світла. Кожда свічка походяча з сего магазину буде носити окрему марку а то: хрест витиснений фабрикою на самій свічці і коло него рівнож витиснений надпис: «Церковний Відділ Народної Торговлі». З тих ознак, як і з місія їх побераня буде можна пересвідчити ся о жерелі їх походженя. А се з кожного згяду великої ваги — а вже і з того, що Торговля гарантує вже при 100.000 корон доходу brutto з продажи того артикулу 2%, котрий процент буде розуміє ся в міру доходу підносити ся. Сей процент шов би в підмогу для наших церков зглядно для Товариства св. Петра. Не сумніваю ся, що побиранє сего артикулу нашими церквами єдино з сего жерела стане в нашім добре зрозумілім інтересі загальному у нас нормою чи властивійше правом наших Дисцезій, о що у наших Преосвященних Ординариятів як найусильніше стараю ся і що, маю в Бозі надію, узислю. *О. Д. Тяпичкевич.*

— **Краса Рада шкільна** іменувала в народних школах: кс. Мих. Штирака учит. рел. рим.-кат. в Золочеві, Кльот. Ковальську управ., Людв. Тополецку, Евг. Дзівковску, Кам. Пекарську, Ядв. Домбровську учительками в Новім Санчі, Йос. Подгалича і Мат. Муляка в Залізичах старих, Мих. Бабяка в Бучачи, Ів. Віртля в Риглицях.

Перенесла: Ферд. Місевича директора Франц. Стабраву, Павла Бохенка і Ів. Годловского до Нового Санча, Йос. Карка до Пшитковець, Йос. Бобера, кс. Йос. Хенціньского, Йос. Поцея, Кар. Градовску, Емілію Хрупківну, Іду Станкевичівну і Олену Становску до Грибова, Алекс. Струмінського в Сухоставі до Стульска.

— **Не в числі сила!** Після спису населєня в австрійских краях в роках 1890 і 1900 народи Австрії преставляють ся в числах ось як:

	1890	1900	1890	1900
Німці	8,461,580	9,170,939	36.05%	35.68%
Чехи	5,472,879	5,955,397	23.32	23.23
Поляки	3,719,232	4,259,152	15.84	16.61
Русини	3,105,221	3,375,576	13.23	13.17
Словінці	1,176,672	1,192,780	5.01	4.68
Сербо-Хорвати	644,926	811,380	2.75	2.75
Італійці	675,305	727,102	2.88	2.84
Румуни	209,110	230,963	0.89	0.90
Маляри	8,130	9,516	0.04	0.04
Разом	23,473,056	25,632,805	100.00%	100.00%

Як бачимо, Русини стоять на четвертім місці між народами Австрії що-до числа душ, але під зглядом політичного значіня стоять чи не близько Малярів. З наведених чисел показує ся, що в протягу 10 літ процентово найбільше зросли Поляки і то на Шлеску, а по часті в Галичині. Натомість стратили на їх річ найбільше Німці, а по часті Чехи. Число Русинів зросло за 10 літ о звиш ¼ мільона, але процентово зменшило ся о 0.05%.

— **Президент міністрів др. Кербер** мав вчера на аудієнції здати справу цісарєви з парламентарного положєня. Але коли хотів про се говорити, монарх махнув рукою і сказав: «Дайте мені спокій з тими справами, не хочу чути про них, робіть, що хочете». — Доносять про се нинішні телеграми з Відня.

— **Бюджет міста Львова** на рік 1903: Предліменовані доходи звичайні виносять 5,414,935 К, с. в. о 400,000 К більше, як минулого року. Предліменовані розходи виносять 5,387,572 К, о 330,000 К більше як в 1902. році. Надвишка виносить 27,563 К.

— **Австрійский Сибір.** На західнім побережю Африки, на полудне від мароканської держави, лежить країна Ріо де Оро, власність Іспанії. В ostatnich часах Іспанія випродув свої кольонії і між иншим хотіла позбутися ся згаданой країни на річ Австрії за яку-небудь ціну. Однак міністер заграничних справ гр. Голуховскій вірадив австрійскому правительству пускати ся на коштовну кольоніяльну політику. Та мимо сего Австрія хоче набути частє сего побережя, аби там вислати неоправних злочинців. Кандидатом до Бригідок усьміхає ся гарна перспектива, звидіти широкий світ і загірті ся під тропікальним небом африканської країни.

— **Аптінарский страйк** імовірно нині покінчить ся. Комітет страйкуючих фармацевтів має зібратися нині о 4. год. пополудни на конферен-

цію в намісництві, де будуть обговорені жадання обох сторін: фармацевтів і властителей аптек.

— Померла: У Львові Тереса Бушова, вдова по офіціалі поштовім, в 80. р. життя.

Телеграми.

Відень, 17. грудня. Поінформовані телефонічно рускі посли приготавлиють інтерпеляцію до міністра просвіти в справі іматрикуляції на львівськйм університеті. В інтерпеляції будуть домагати ся, аби роту присяги відчитувано також по руски.

Відень, 17. грудня. Wiener Ztg. оголошує акт концесії з дня 13. грудня для локальної залізничі Янів-Яворів.

Лондон, 17. грудня. З Нового Йорку доносять, що президент Венецуелі, Кастро, видав візову, в якій протестує проти бомбардування

міста Пуеро Кабелльо, бо се противить ся загальним засадам цивілізації.

Софія, 17. грудня. Телеграфічна агенція доносить, що на повертаючих 24 робітників до Македонії напала на границі коло Дубниці турецька патруля і вимордувала всіх що-до одного.

Надіслане.

Спеціаліст недуг горла і грудий

Др. ЕВГЕН ОЗАРКЕВИЧ

довголітний лікар клінічний і заведеня лічного в Щавниці, ординує постійно у Львові, ул. Корняків ч. I, II пов. (Народний Дім).

11(15-?)

COLOSSEUM Ernesta Thornя

у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Сонішна

Найславнійша програма!

від 1. до 16. грудня 1902.

При співучасті військової музики 30. п. п.

1) Увертура. Реклямограф. 2) Gizela Konrady, тирольська співачка. 3) Ernesto Felden, блискавичний трансформатор. 4) Hohenfels, польська співачка. 5) George Jackson, мури-екцентрик. 6) Дружина Александров, українські співачки і танцюристи. 7) Орхестра. 8) Арабська дружина Hadji Mohamed. 9. La belle et Celebre Heliosa Titcomb, зі своїм тансером Стефаном Moscagno, полуднево-американська співачка і тансерка. 10) Григорий Hartman, ілюзіоніст. 11) Американський біоскоп, Алї Баба і 40 опришків. 12) Марш.

Що дня о 8. год. вечером велике представлення. В неділю і свята два представлення. Що лятниці High-Life представлення. Білети вчасніше можна замовляти і вабути в конторі Пльонари ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

НА КОЛЯДУ!

і на дарунки в день св. Николая

надають ся найліпше

ВИДАНЯ РУСКОГО ТОВА ПЕДАГОГІЧНОГО.

Образкові виданя.

* 8 Звіринець	20 сот.
* 9 Гостинець	20 "
*10 Забавки	20 "
*11 Менажерия	20 "
*24 Діточі вигадки ч. I	60 "
*25 " " ч. II	60 "
*26 Наші звірята	80 "
*58, 68 Казки народні ч. 1 і 2 по 50 сот. разом опр.	1 K 30 "
*60, 62, 69, 75, 76 Казки Андерсена ч. 1, 2, 3, 4, 5 по 50 сот. разом опр.	2 K 90 "
*63 Байки Брянчанінова	30 "
*64 Робінзон Чайченка	80 "
опр	1 K 10 "
*65 Міров: Пригоди Дон Кіхота (друге вид.)	80 "
опр.	1 K 10 "
*66 Байки братів Грімів	50 "
96 Дітворя	1 K "
97 Звірята домашні	80 "
98 Приятелі дітий	1 K 20 "
99 Ах яке хороше	2 K — "
100 Для розривки	1 K 20 "
*101 Гете-Франко: Лис Микита (третє цілком змінене виданє)	1 K — "
опр.	1 K 30 "

Виданя без образків.

* 1 Молитвенник народний, 30 сот., в полотно оправлений по	40 сот.
2 Др. Л. Кельнер: Коротка історія педагогії	60 "
* 3 Кнїтця желань 2. розширене виданє	40 "
* 4, 5, 6 Читанка ч. I, III, IV. опр. по 40 сот., без оправки по	20 "
* 7 Ів. Левіцкий: Попались. Різдвяні сцени	20 "
*12 Вол. Шухевич: Записки школяря	40 "
*13 Тарас Шевченко: Кобзар для дітий	30 "
*14 Гордїєнко: Каржагивці і Римляни	20 "
*15 Юлій Верне: Подорож довкола землі 1 K 20 сот., опр.	1 K 50 "
16 Др. Мих. Пачовский: Замітки до науки рускої мови	60 "
19 Др. Мих. Пачовский: Билини і думи	20 "
20 Дзвінок з 1894. р.	4 K — "
26 Др. Мандибур: Олімпія	40 "
27 Віра Лебедова: Гостинець дітям	50 "
*28 Василь В-р. Джонатан Свіфт. Подорож Гулівера до великанів	50 "
*29 Мальота: Без родини 80 сот., опр.	1 K 10 "
*30 А. Глодзінський: Огород шкільний	1 K 20 "
31 Сальо: Непос, учебник для III кл. гімн.	1 K 30 "
32 Kokurewicz Józef: Podręcznik dla kancelaryi szkolnej	60 "
*33 Л. К.: Робінаон неілюстрований	20 "
37 О. Нижанковский: Батько і мати, двосьпів з фортепяном	20 "
38 Двїпрової Чайки: Коза дєреза	50 "
39 Мапа етнографічна Руса-України	40 "
40 Марановский: Приписи до іспитів	40 "
41, 42, 43, 44, 45 Дзвінок з р. 1895, 1897, 1898, 1899, 1900 по	4 K — "

46 Вол. Шухевич: Від Бєскада до Андів	20 "
*47 Ів. Франко: Абу Каземові Капці	40 "
49 Дзвінок з 1901. р.	6 K — "
50 Остап Макарушка: Короткий огляд руско-укр. шевч.	30 "
*54 Тарас Шевченко: Кобзар 2 K, опр. 2 K 40 сот., в полотно	2 K 70 "
59 Ів. Франко: Коли ще звірі говорили, казки для дітий	80 "
оправлений	1 K 10 "
61 Віра Лебедова: Малі герої 50 сот., опр.	70 "
*67 Ів. Спілка: На чужині 40 сот., опр.	54 "
70 Стефан Пятка: Дарунок для дітий 40 сот. опр.	60 "
*71 Оповіданя для дітий 40 сот., опр.	54 "
*72 Мих. Коцебинський: Оповіданя 40 сот., опр.	54 "
*73 Олекса Катренко: Оповіданя 40 с., опр.	54 "
*74 Василь В-р.: Подорож до краю Ліліпутів 50 сот., опр.	64 "
*77 А. Кримский: Переклади 40 сот., опр.	54 "
78 Картки з історії України-Руси	40 "
*79 Д. Н. Маміна Сибіряка: Дитячі оповіданя 30 сот., опр.	44 "
*80 А. Пушкін: Балки	30 "
*81 Марко Вовчок: Оповіданя I часть 30 с., опр.	44 "
*82 Марта Борєцка: Істор. опов. 40 сот., опр.	60 "
*83 Ковалів Стефан: На прічках, опов. 30 сот., опр.	44 "
*84 Др. Мих. Пачовский: Народні Думи з поясненями, I ч. 40 сот., опр.	60 "
*86 Гр. Л. Толстой: Казки 40 сот., опр.	54 "
*87 Поєми О. Кониського 30 сот., опр.	44 "
*88 Покарана лож. Комедийка Кучальської 20 сот., опр.	34 "
89 Оповіданя М. Вовчка: II ч. Институтка 40 сот., опр.	60 "
*90 Дивні пригоди Комаха Сангвіна, I частина 40 сот., опр.	70 "
*91 Перша Китичка для малих дівчат. Е. Ярошинської	20 "
*92 Малий співачник	20 "
*93 Клавдия Лукашевич: Серед цвітів, комедия в 2 діях 16 сот., опр.	30 "
*94 Друга китичка для малих дівчат. Е. Ярошинської 20 сот., обі опр.	54 "
95 Шекспір в повістках 30 сот., опр.	60 "
102 Дві могили Королевского 18 сот., опр.	32 "
103 Англійські казки 24 сот., опр.	38 "
*I. Леоніда Глібова: Байки	10 "
*II, III, IV. В. Чайченко: Олеся; Комар; 2 опов. по 10 сот., опр.	10 "
*VI. Кобзаря	10 "
*VI. В. Двїпрової Чайки: Казка про сонце та его сина; Писанка по	10 "
Учитель на р. 1890—1900 по 2 K, з р. 1901	4 K "

Кнїжки, позначені звїздкою, апробовані Радою Шкільною на нагороду шкільности до шкіл народних, Институтка і Шекспір в повістках до шкіл виділових, а «Огород шкільний» поручений до бібліотек шкільних.